

4.3 EVANJELIOVÁ INTELIGENCIA

Lk 4, 1-13 Duch ho vodil po púšti a diabol ho pokúšal

Prvá pôstna nedeľa C: Pokúšenie moci

Vraj predstavená v kláštore povedala sestrám: pre celosvetovú hospodársku krízu sa nedarí ani nášmu kláštoru, musíme sa uskromniť. Na obed dostala každá sestra na tanier iba šalát. Predstavená s fľašou olivového oleja chodila od jednej k druhej. Pri každej si nábožne vzdychla: „Kýrie eleison,“ a kým trvala modlitba, na šalát vyliala pár kvapiek oleja. Keď prišla k svojmu tanieru, nadýchla sa, a začala spievať gregoriánsku melódiu: Ký – ri – e – e – e, e – e – e – le – i – son.

Kto z ľudí by nepoznal pokúšenie: myslieť na seba a na druhého zabudnúť? Ide o proces, s ktorým sa trápime celý život, znova a znova sa ozýva egoizmus. Ani v Ježišovom prípade to nebol jednorazový úkon, akcia, ktorá má dátum a čas, a potom už celý život pokoj. Napätie zostáva v živote každého človeka.

Lukáš v Evanjeliu píše: „Duch ho vodil štyridsať dní po púšti a diabol ho pokúšal“ (Lk 4, 1-2). Mal z kameňov urobiť chleby, skočiť z veže - stať sa slávnym a získať moc tým, že sa Zlu bude klaňať. Výraz: „Ak si Boží Syn“ (Lk 4, 3) by bolo lepšie preložiť: keďže si Boží Syn. Satan totiž nebol proti Ježišovi, ani proti tomu, že je Boží Syn. Ale vyzýva ho: keďže už teda si Boží Syn, uplatni to, ukáž sa, myslí na seba, prezentuj svoju slávu a moc. Lenže Ježiš zápasí o iné, odlišne rozumie synovstvo. Chce sa stať ľudom bratom, a nie pánom. Pokúšenie zabudnúť na ľudí a starať sa o seba, nechcel prijať.¹

Posolstvo príbehu sa rozvíja v troch rovinách, v ktorých sa odohráva ľudský život, čiže korešponduje s našou situáciou. Človek má život živočíšny, biologický, po druhé život spoločenský, ľudský a po tretie život spirituálny, duchovný. Potrebujeme jesť, spať nebyť osamelí, vytvárať pár, žiť s ľuďmi, byť milujúci, ale aj milovaní, a to sú kategórie života duchovného.

V tomto smere je dôležitá evanjeliová inteligencia, ktorá je odlišná od inteligencie sveta. Evanjeliová je o tom, že život sa prijíma ako dar, človek je za to vďačný a chce poslúžiť, obetovať sa. To je aj Kristov štýl. Oproti tomu existuje zmýšľanie, podľa ktorého človek chce všetko pre seba a Boha nepotrebuje. Pokúšenie: premeň kamene na chlieb, znamená absolutizovať zdravie, ekonomickú samostatnosť a Boha marginalizovať. Ježišova reakcia: pozor, človek, môžeš sa pomýliť v troch rovinách: vzťah k veciam, k ľuďom, k Bohu, čo symbolizujú kamene, veža a klaňanie sa.

Vždy je ľahšie panovať, než poslúžiť. Nielen rímski cisári si dávali titul „božskí.“ Z nedávnej minulosti vieme, že Napoleon, Hitler, Stalin, Husajn, Kadáfí dávali pocítiť druhým svoju moc. Pokúšenie znamená: pozri, Bože, ty si hore, ale na zemi máš boha, ktorý je na dvoch nohách, všetci sa ma boja, majú strach, musia si šepkať predo mnou. Toto pokúšenie: mať moc, aby sa ma druhý bál, je proti evanjeliovej inteligencii.

Príbeh o raji na začiatku Biblie nie je náhodný. Je tam veta: „Budete ako Boh“ (Gn 3, 5). Ale byť ako Boh, znamená mať moc k láske a službe, to je evanjeliová inteligencia. Niečo iné je inteligencia tohto sveta, podľa ktorej „byť ako boh“ znamená mať moc, ktorej sa druhí boja. Biblický príbeh končí slovami: „A zbadali, že sú nahí“ (Gn 3, 7), čiže biedni. Každý tyran raz príde na to, že je biedny. Starí ľudia i v našom prostredí mali múdre príslovie: na každú opicu má Pán Boh palicu. Človek chce stále ukazovať svoju dôležitosť, namiesto služby a lásky. Ježiš, prekonávajúci pokúšanie na púšti, ukazuje, že nesprávne robí človek, ktorý sa klania prosperite, politike, zisku. „Pánovi, svojmu Bohu sa budeš klaňať“ (Lk 4, 8. Porov. Dt 6,13).

¹ MAGGI, A.: Biblický komentár. In: <https://www.studibiblici.it/SLOVACCO/evangelisti.pdf>

Evanjeliová inteligencia nás posúva ešte k ďalším úvahám: komu poslušil Boh, keď stvoril slnko, dal nám milujúce srdce, silu rúk, schopnosť vidieť, počuť? Nie je najväčšou slúžkou človeka Boh sám? Okrem toho poslal Syna, ktorý nás prišiel oslobodiť a povedal, že neprišiel na svet, aby súdil, ale aby slúžil (porov. Jn 3, 17). Kde je služba, tam vzniká láska. Keď sa Boh nehanbí slúžiť mne, mal by som sa hanbiť ja poslúžiť jemu? Nemal by som byť vďačný za bytie, existenciu? Nemal by som druhým ukázať, že za všetko, čo mám, ďakujem Bohu, uznávam svoju závislosť na ňom? Toto voláme evanjeliovou inteligenciou.

Na faru v Mont Martre zazvonil muž a povedal kňazovi: „Keby som pred dvanástimi rokmi bol stretol farára, tak ho zastrelím.“ Kňaz sa naňho nechápavo pozrel: „Prečo mi to hovoríte?“ Odpovedal: „V práci sme mali kolegyňu, ktorá ochorela. Keď sme ju prišli navštíviť, šírila sa hrozný smrad. Každý si držal nos a rýchlo utekal preč. O túto ženu sa starala zdravotná rehoľná sestra. Vyzeralo to, akoby jej ten smrad robil dobre. Starala sa o ňu ako o svoje dieťa. Uvedomil som si: toto sa nedá robiť za peniaze. Kto jej dodáva silu? Tú silu by som chcel aj ja. Preto som prišiel, aby som dal pokrstiť syna. Už nebudem brániť manželke chodiť v nedeľu na omšu. Lebo som zistil, odkiaľ je sila pre lásku k blížnemu.“²

Tento príbeh naznačuje veľkú pravdu: kto má rád Boha, získava silu pre lásku k blížnemu. Kto ho rád nemá, musí absolutizovať peniaze, veci, úspech. Kto má rád Boha, nezávidí iným, že spoločensky postupujú, majú postavenie, ale dopraje im. Kto Boha nemá rád, čo iné mu zostáva ako kľčovite sa držať svojho miesta, byť vedúcim, riaditeľom? Kto má rád Boha, usiluje sa o evanjelióvu inteligenciu, štýl života totálne odlišný od inteligencie sveta. Ďakujeme za posolstvo evanjeliového príbehu o pokúšaní na púšti. V pôste, ktorý máme pred sebou, sme pozvaní dať si sebazaprenie, cvičenie. Ono je vonkajším znakom nášho postoja: Bože, ty si pre mňa najdôležitejší! Daj, aby som videl hodnotu evanjeliovej inteligencie.

9.8 KTO PREŽIJE?

Lk 20, 27-38 Boh nie je Bohom mŕtvych, ale živých
Tridsiata druhá nedeľa v Cezročnom období C: Dve interpretácie večnosti

Ak by sa človek ocitol v divočine, musel by bojovať o prežitie. Bez nástrojov a vybavenia urobiť iskru, oheň, získať vodu, zhotoviť prístrešok na noc. Proti sebe stoja dve skutočnosti: človek a divočina. Niektorí v tomto stretnutí zvíťazia, prežijú.

Aj v iných situáciách pozorujeme toto stretnutie, napríklad nezamestnaný rozmýšľal čo podniknúť, aby prežil. Kto ide na operáciu, povie si: Bože, daj, aby som to prežil! Keď sa ľudia rozvádzajú, hovoria si: musím to prežiť! V životnom zápase boj o prežitie je každodenný.

Vojak, ktorý bol v prvej bojovej línii v Afganistane a vedel, čo je front, zanechal v poznámkach túto vetu: „Napriek tomu, že za nami išli sanitky, napriek tomu, že naľavo, za kopcom bola celá poľná nemocnica, málokto prežil.“³ Určité situácie vieme prežiť, no pri stretnutí so smrťou neprežijeme. To je skúsenosť, poznanie, ktoré má pominuteľný človek.

Ak sa očami viery dívame dvetisíc rokov dozadu a pýtame sa: Ježišu z Nazareta, ako dopadlo tvoje stretnutie so smrťou? - na rozdiel od nás musíme povedať, že smrť to neprežila. Ježiš bol oslávený, zmŕtvychvstalý, žije v otcovej sláve. Niektorí by mohli namietat, že Ježiš zomrel. Áno, ale bola to iba etapa v jeho živote, nie trvalý stav. Teda na rozdiel od ľudí, ktorí stretnutie so smrťou neprežijú, pri stretnutí smrti s Ježišom, neprežila to ona. Túto vieru Ježiš z Nazareta objasňoval ešte pred svojou smrťou a zmŕtvychvstáním v rozhovore so saducejmi, keď povedal: „A on nie je Bohom mŕtvych, ale živých, lebo pre neho všetci žijú“ (Lk 20, 38).

Ak sa o saducejoch hovorí, že popierali vzkriesenie, neznamená to, že neverili vo večný život. Tvorili aristokratickú, vzdelanú, bohatú kňazskú vrstvu, ktorá mala nielen politickú, ale aj ekonomickú moc. Prijímali prvých päť kníh Biblie, Mojžišove zákony ako Božie slovo a

² CHALUPA, J.: Zvukový záznam homílie na Prvú pôstnu nedeľu C – výber. Tvrdošín 1989.

³ KAVKOVÁ, J.: Z vojenskej školy. In. Reader's Digest Výber 2013, máj, s. 51.

odmietali prorocké knihy, pretože u prorokov Boh neustále obviňuje korupciu, nespravodlivosť, ktorá plodí bohatých, ale vyrába chudobných. Saducejom vyhovovalo zostať bohatými.

Keďže Ježiš vystupoval proti bohatým, snažili sa ho zdiskreditovať, vymysleli kauzu. Na nej vidno, ako interpretovali večnosť oni a ako Ježiš. Najprv si predstavme ich výklad. V Mojžišovom zákone, v knihe Deuteronomium, je predpísané: „Ak budú bývať bratia spolu a jeden z nich zomrie bezdetný, manželka zomrelého sa nevydá za cudzieho, ale vezme si ju druhý brat a dá potomstvo zomrelému bratovi; prvorodeného syna, ktorého bude mať od nej, pomenuje po zomrelom bratovi, aby jeho meno nebolo vytreté z Izraela“ (Dt 25, 5-6). Aký je význam levirátneho zákona? Švagor ženy, ktorá zostala bezdetnou vdovou, má povinnosť urobiť ju matkou, pretože bolo dôležité, aby meno manžela pokračovalo. To bol jeden zo spôsobov, ako sa stať večným, zabezpečiť pokračovanie mena.

Podľa kultúry tej doby manželstvo malo jediný cieľ: zabezpečiť mužovi potomstvo. Žena bola potrebná iba na to, aby priviedla na svet deti, mužských potomkov, synov. Neide o emocionalitu, lásku, saducejov nezaujíma osud ženy, chcú iba vedieť, ktorému z mŕtvych bratov bude patriť pri vzkriesení, čiže komu zabezpečí večnosť. Tento výklad je biologický, odvodzuje večnosť z prítomnosti, z materiálneho sveta, aplikuje súčasnosť na budúcnosť, preto je reč o pokračovaní skrze deti.

Ježišova interpretácia je iná: večnosť nezávisí od plodenia, od pomeru medzi manželom a manželkou, v budúcnosti sa nebudú ženiť ani vydávať (porov. Lk 20, 35), ale ide o dar, ktorý pochádza priamo z moci Božej. Dokazuje to aj Ježišov výrok: „Sú ako anjeli a sú Božími synmi, pretože sú synmi vzkriesenia“ (Lk 20, 36). Saduceji neverili v existenciu anjelov. Ako anjeli nedostávajú život od otca a matky, ale priamo od Boha, tak aj pri vzkriesení život je večný, pretože pochádza ako dar od Boha.

Ježiš sa opiera ešte o jedno biblické miesto, o odpoveď, ktorú dal Boh Mojžišovi v známom príbehu o horiacom kríku, keď povedal: "Ja som Boh tvojho otca Abraháma, Boh Izáka a Boh Jakuba" (Ex 3, 6). V slovenčine to znie tak, ako keby Abrahám, Izák a Jakub verili v Boha. V originále zmysel slov je: on je Boh, ktorý chráni Abraháma, Izáka a Jakuba, tým že ich drží ďaleko od smrti. Teda byť pod Božou ochranou, znamená mať jeho vlastný život a verný Boh nedovolí, aby zomreli tí, ktorých miluje. To potvrdzuje Ježiš slovami: "A on nie je Bohom mŕtvych, ale živých, lebo pre neho všetci žijú" (Lk 20, 38).⁴

Ježišov Boh nekriesi mŕtvolu, ale v chvíli smrti dáva ľuďom svoj vlastný život, život takej kvality, že je schopný prekonať smrť. Ak pre Boha nebol problém dať mi život z ničoho, nemôže byť pre neho problém dať mi večnosť. Vždy ide o dar.

Bezpredmetné sú všetky obavy: či mi raz praskne cievka, dostanem infarkt alebo trombózu, či budem dlho ležať, dostanem alzheimera alebo rakovinu. Evanjelium mi dáva odpoveď na túto otázku. Ak vo mne bude kvalita Božieho života nemusím sa báť stretnutia so smrťou, lebo ho neprežije ona. Počas života som dostal veľa Božích darov a ešte jeden ma čaká v poslednej chvíli. Preto mám nádej.

Mojou starosťou má byť iba to, aby som dovolil Bohu dnes účinkovať vo mne svojou silou, byť milosrdný, láskavý, dobrý človek. Stretnutie so smrťou musí skončiť tak, že ona neprežije. Smrť vyhráva iba vtedy, keď som podliak, podvodník, klamár, lenivý a sebec, kašlem na Boha. Pre neprítomnosť Božieho života vo mne riskujem, že stretnutie so smrťou skončí pre mňa prehrou.

V 17. storočí filozof Blaise Pascal (1623-1662) brilantne rozmýšľal. „Stavme sa, ty budeš tvrdiť, že neexistuje večnosť, a ja budem tvrdiť, že jestvuje. Predstavme si, že ty stávkou vyhráš, ja prehrám. Po pár rokoch všetko skončí, nič už nejestvuje. Pýtam sa: čo som prehral? Ak platí, že nebo nejestvuje, iba zem a ty si tu stávkou vyhral, pýtam sa ťa, čo si vyhral? Keď

⁴ MAGGI, A.: [https://www.studibiblici.it/SLOVACCO/evangelisti/Lk 20 2C 27-38](https://www.studibiblici.it/SLOVACCO/evangelisti/Lk_20_2C_27-38) Alberto Maggi 2010 11 07.

nič nejestvuje, nijaké nebo, všetko tvoje snaženie vyjde na zmar. Čo si vlastne vyhral?“ Pascal končí vetou: „Ale ak jestvuje večnosť, ak jestvuje Boh, ktorého budeme oslavovať, tak nevera znamená, že som všetko prehral.“⁵

Výstižná logika a filozofia života podporujú našu nádej. Ďakujme Ježišovi za to, že nám priblížil realitu Božieho kráľovstva v našej pozemskosti a uvádza nás do celovečnej perspektívy.

⁵ PASCAL, B.: Myšlienky. Bratislava : Chronos 1995, str. 123.